Zsebóra

Alkotó	Breguet, Abraham-Louis Neuchâtel, 1747– Párizs, 1823
Készítés ideje	1790–1795 között
Készítés helye	Franciaország
Anyag	sárgaréz, hegyikristály
Technika	aranyozott, festett zománc
Méretek	hosszúság: 6 cm átmérő: 4,2 cm vastagság: 1,3 mm
Jelzet	a számlapon középen lent, a hatos szám fölött: kurzív írással: „Breguet”, alatta verzállal: ’A PARIS”.
Leltári szám	55.98.1

Leírás

A bemutatott pompás óra, a számlapján olvasható szignatúra alapján az egyik kiemelkedő órásdinasztia, a Breguet család alapító atyjának, Abraham-Louis Breguet-nek a mesterműve. Breguet óráinak nemcsak szerkezet volt kifinomult és tökéletesen kivitelezett óramű, hanem megjelenésük is – elegáns, pompásan kivitelezett órái szépségük miatt is keresettek voltak. Breguet számlapjait fehérre zománcozta, mint az, az itt bemutatott órán is látható. Némelyiken esztergályozott dombornyomott mintákat véstek, ez volt a Breguet-féle híres guilloche-díszítés. A guilloche-felület nemcsak díszítőmotívum volt, hanem igencsak fontos funkcionális szerepet is betöltött: kevésbé verte vissza a ráeső fényt, így nem csillogott annyira a számlap fémlemeze. A Breguet-órák számlapjain kissé jobbra dőlő arab számok mutatták az időt – jól megfigyelhető ez a kiállításon bemutatott óra számlapján is, az egész órákat mutató arab számokon. Mellettük kis vonalsor mutatja a perceket, egy-egy vastagabb vonallal jelölve minden negyedórát. Az óra mutatóinak különleges formájával is szembe tűnik: ezek a mesterről „Breguet-mutatók”-nak nevezett, már első példányaik gyártása után hamar nagy feltűnést keltett, „à pomme évidée” megnevezésű mutatók. Breguet 1783-től kezdte el gyártani arany (aranyozott) vagy kékített acélból készített, alma vagy félkör formában kivágott mutatóit, melyek mind színűkkel, mind a kis nyílásokon átáramló fényben különlegesen izgalmasak és könnyedek voltak – ilyen, kékített acélból készült, lapos, alma (kör) formában kivágott „à pomme évidée” mutatókat vonultat fel az itt bemutatott óra. Az ikonikus Breguet-mutatók segítségével az óra tulajdnosa sokkal könnyebben tudta, illetve tudja (hiszen a mutatótípust ma is használják) leolvasni az időt, mint Breguet-korának más a Berguet-mutatóknál általában nehézkesebb, rövidebb és szélesebb, gazdagon díszített, óramutatók segítségével. A bemutatott mechanikus óra számlapján a szerkezet felhúzólyuka (mint a Breguet-órákon általában) majdnem két órát jelző szám előtt látható. Az óra datálást pontosítja a számlap alsó részén, a hatos szám fölötti, fekete zománcos szignatúra: a kurzívval írott „Breguet” név, s alatt a verzállal „A Paris”, a szöveg alatt egy gyöngysoros-csigás vonaldísszel. A számlapon látható jelzések ugyanakkor további izgalmas kérdéseket is felvetnek, melyekre (remélhetőleg) az óraszerkezetek vizsgálata ad majd választ: a Breguet név melletti „A Paris” kiegészítést ugyanis Bregurt 1795-ig használta, míg a kurzív betűkkel írt „Breguet” feliratot 1795-ig ritkán használtak.

A számlapot körben cseh-gyémántok keretelik, ugyanúgy, mint az óra hátlapját, melyen a teljes felületet kitöltő, színes zománcos jelenet látható, aranyozott díszítőcsíkkal keretelt mezőben. A háttérben hegyekkel lezárt mezőben a hegyek előtt két-két ciprussal, előrébb pedig két lombos fával élénkített, zöld mező húzódik, melyet egy aránylag széles, a háttérből az előtérbe érő folyó szel ketté. Az előtérben, a folyó növényzettől zöldellő másik partján, sárga,

homokkal felszórt úton hátán lótakaróval védett, könnyű léptű lóval húzott, két, hatalmas kerekű, egylovas kocsi halad. A lovat egy vörös szoknyás, fekete hajú hölgy hajtja, ruhájának kék dereka fölött fehér kendő. A kocsi hágcsóján egy ifjú legény (gyermek?) kapaszkodik, sárga nadrágban, kék kabátban és fehér ingben. Fekete sapkás fejét balra fordítva kitekint a képtérből. A jelenet beragyogja a nap, melynek sugarai különböző formájúak. (Bardi Terézia 2026)

Breguet-életrajz (Bardi Terézia 2026):
Abraham-Louis Breguet 1747. január 10-én született, a svájci Neuchâtelben, egy – a protestánsüldözés elől majd 100 évvel azelőtt, 1685-ben Franciaországból elmenekült – francia származású családban, Jonas-Louis Breguet és Suzanne-Margeuite Bollein fiaként. Édesapját kora gyermekkorában elvesztette – 11 évesen maradt apa nélkül. Édesanyja úgy döntött, másodszor is férjhez megy, s összekötötte az élete fonalát elhalt férje egyik unokatestvérével, az órásdinasztiából származó Joseph Tattet-val – itt gyökeredzett Abraham-Louis Breguet órásmesteri karrierje. 1762-ben nevelőapja magával vitte a már 15 évessé érett Abraham-Louist Párizsba. Az ifjú Breguet visszatért tehát családja ősi fészkébe, Franciaországba, ahol akkorra már protestánsként is boldogulhattak. Abraham-Louis hamarosan tanonccá lett egy Versailles-i órásnál, kora legnevesebb órásai közül kettőnél – Ferdinand Berthoud-nál (1727–1807) és Jean-Antoine Lépine-nél (1720–1814) – is továbbfejlesztette magát; mondhatjuk a legjobb helyeken iskolázódott. A gyakorlati (illetve a műhelyekben megszerezhető elméleti) képzés mellett esténként a Collège Mazarinben tanult – mindenek előtt a matamatikai tanulmányokban mélyedt el, mestere Marie Abbé vezetése alatt. Úgy tűnik, az abbé azonnal felfigyelt a kiváló képeségekkel rendelkező, igen tehetséges, szorgalmas fiatalemberre, és a tudományok mellett bevezette őt a francia kirélyi udvarba s arisztokrácia legfelső köreibe is. Az ifjú Breguet életében egy ugen nehéz és fájdalmas időszak jött el, mikor rövid idon belül egynás után vesztette el édesanyját, nevelőapjá és mesterét Marie abbét is. A fájdalomtól lesújtott Breguet-t azonban nem roppantotta össze a gyász annyira, hogy az pályáját is derékba törje, szívósan haladt előre céljai elérése fel. 1775-ben megnősült. Hitvese , Cécile Marie-Louise L'Huillier egy gazdag és előkelő párizsi családból származott, s az, hogy a család hozzáadta, jól mutatja az ifjú Breguet társadalmi pozícióját és kilátásait. Házassága mellett felelősségteljesen gondoskodott árván maradt kishugáról sőt, 1775-ben saját műhelyt, illetve kereskedést nyitott Párizs egy elegéns, központi helyén, a Noter Dame-székesegyházhoz közel, a Quai de l'Horlogie 39-es szám alatt, s hamarosan Párizs előkelőségeinek egyik kedvenc órásmestere lett – vevői között tudhatta Marie Antoinette-t és az orleansi herceget is! 1780-ban sajnos elvesztette hitvesét is. 1787 és 1791 között Xavier Gide órakereskedővel társult de ez a társulás nem volt különösen sikeres, ezért is bomlott fel néhány rövid év után. A francia forradalom vérzivataros időit egy különös véletlen és barátság folytán élte túl: Jean-Paul Marat huga, Albertine készítette ugyanis Breguet óráihoz az óramutatókat, és Breguet barátságba keveredett Marat-al. Sőt, a hagyomány szerint egyszer a feldühödött tömegtől is megmentette, és álruhában menekített el. Marat pedig 1791-ben megtudta, hogy barátját guillotine általi halálra ítélték (a forradalmárok számára bűnösnek számított az által is, hogy a királyi udvar és az arisztokrácia számára készített, illetve adott el órákat). Most eljött hát az idő, hogy Marat viszonozhassa azt, amit barátja tett érte, és most ő mentse meg őt: 1793-ban Marat engedélyz állított ki barátjának, hogy elhagyhassa Párizst és Genfbe utazhasson, Breguet Genfbe majd Le Locle-ba utazott és ott vészelte át a vészterhes időket. A munkát Svájcban sem hagyta abba: kis új műhelye hamarosan az arisztokrácia és a királyi udvarok kedvelt órásműhelye lett, számos órát vett tőle mind az angol királyi udvar, mind az orosz cár és udvara. Két évnyi távollét után Breguet úgy vélte, visszatérhet Franciaországba, s 1795-ben visszatért Párizsba, ahol mindent elölről kellett kezdenie – és szívós munkával sikerült újra virágokat nevelnie a romokon, s az újra a Quai de'Horloge-on megnyitott műhelye hamarosan a világ legkeresettebb műhelyeinek egyike lett. 1808-ben fióküzletet nyitott Szentpétervároon, amely a napoleoni harcok alatt 1811-ben ugyan bezárt– ám Napoleonnak és családjának, illetve köreinek megrendelései kárpótolták Breguet-et a kiesésért, a napoleoni háborúk után pedig a cári család újra a Breguet-órák egyik legnagyobb vásárlója lett. Időközben, 1807-ben Breguet társult fiával, Antoine-Louis Breguet-el (1776–1858), a cég ezutáén Breguet et Fils

néven működött tovább. Antoine-Louis is tehetséges, keiemelkedő órás volt, a mesterséget édesapja mellett és kora híres londoni órásmestere John Arnold mellett sajátította el. Feleségül vette Suzanne l'Hillier-t, aki szintén a családi üzletben dolgozott, ő vitte az üzleti ügyeket. Abrham-Louis 1823-ban elhunyt, és alig 10 évre rá, 1833-ban, Louis visszavonult az órásmesterségtől, s az üzletet átadta fiának, Louis-Clément François Breguet -nek (1804–1883). A nagyapai-apai műhely mellett Louis-Clément Perreletnél tanult, Versailles-ben, majd Svájcban fejezte be tanulmányait. Rokonával társulva bővítetta céget, melyet ezután Breguet, Neveu et Cie-nek hívtak. Az órásmesterség mellett Louis-Clément kiváló elektronikai és fizikai kutatásokat folytatott, és figyelme gyre inkább a kutatásai köré csoportosuló találmányok, illetve üzlet felé fordult, s a céget pedig átadta fiának, Antoine Breguet-nek (1851–1882) – aki azonban ugyanolyan szenvedélyesen szerette és művelte az elektronikát, és az azon alapuló készülékek gyártását, hogy hamarosan megvált a dédapja által alapított világhírű óragyártól, melyet 1870-ben egy nagol úr, Edward Brown vásárolt meg, ám a cég továbbra is a „Breguet" jelzést használta. A cégalapító Abraham-Louis azok között volt, akik forradalmasították az órakészítést: számos furfangos, az órák működését pontosabbá és megbízhatóbbá tévő találmánya volt, számos, mások által először alkalmazott találmányt pedg tökéletesített. Annak ellenére, hogy nem ő volt az első, aki „önjáró órákat" gyártott, gyártásuk mégis Kkülönlegesen híressé tette őt, mert a Breguet-féle önjáró órák igen megbízhatóak és pontosak voltak - 1780-ban az Orléans-i herceg és 1782-ben pedig Marie Antoinette részére is készített belőlük egyet-egyet. Igen híres volt az, a kora minden óratechnikai újítását felvonultató, pompás órája, melyet Marie Antoinette testőrgárdája rendelt meg tőle ajándékképpen a királyné számára 1783-ban – az 1793-ban kivégzett királyné azonabn sohasem foghatta kezébe az órát, mert azt már csak fia, Antoine-Louis fejezte be, 1827-ben. Abraham-Louis találmányai között meg kell még említenünk az 1783-ban először alkalmazott „gongugrót", amelyet az óra megszólaltatására használt, és egy Breguet által „rugalmas felfüggesztés"-nek nevezett, 1790-ben feltalált ütésvédelmi megoldást, mellyel órái ellenállóbbak lettek a fizikai behatásokkal (, az ütések, az óra leesése) szemben. Az 1790-es évek végén Breguet újra egy különleges órát alkotott, a „tapintós órát" (montre à tact"-ot). Ezen az órán kétféle módon is le lehett olvasni az időt: hagyományosan (az óraházat kinyitva, és a számlapról leolvasva az időt) és tapintással is! A második esetben az ember az óraház felnyítása és a számlap megtekintése nélül is megmondhatta, mennyi az idő, akár sötétben is! Ehhez az embenek az ujjával meg kellett keresnie az óraház (az óratok) külsején elhelyzett mutatót (nyíl formájú mutatót) és azt az óramutató járásavl megegyező irányba kellett forgatnia, egészen „kattanásig", vagyis addig, amíg a mutató megállt. Ezután az ujjával megkereste a mutató „fölött", az óratok (óraház) ívén elhelyezett, apró kis kiemelkedéseket, amelyek az órákat jelölték, és kitapinthatta, hogy hová esik a mutató (a nyíl vége), s így nagyjából meg tudta mondani az időt. Sőt! Képzeljük csak el, hogy egy koncert alatt, vagy rgy társaság közepén a kezünket a zsebünkbe téve, az óra előhúzása nélkül – tehát feltűnés nélkül – meg tudjuk állapítani, hogy hány óra van. 1797-re kifejlesztett egy különleges egykaros zsebórát, a „Souscription"-t. A XIX. század elejére Breguet feltalált egy új típusú szabályozó szerkezetet, a tourbillon-t, melyre 1801-ben 10 éves szabadalmat kapott Franciaországban.

Proveniencia

San Marco gyűjtemény

